

Toespraak bij gelegenheid van de Nieuwjaarsreceptie op 8 januari 2013

Dames en heren, mr. Consul-Generaal of Turkey, waarde gasten, goedenavond,

De terugblikken en vooruitzichten waarop we de afgelopen weken zijn getrakteerd, geven een verontrustend beeld. Het jaar 2012 was al niet best, in 2013 wordt het allemaal nog minder. Dat wordt althans gezegd. Waren de Rijksbezuinigingen van de afgelopen jaren slechts beperkt voelbaar -aan velen gingen de bezuinigingen zelfs voorbij- in het komende jaar zal vrijwel iedereen daarmee rechtstreeks worden geconfronteerd. Er komen –al dan niet in combinatie met de bezuinigingen- bovendien stevige stelselherzieningen op ons af -bijvoorbeeld in de zorg en op de arbeidsmarkt-, die op dit moment voor veel onzekerheid zorgen. Ook onze gemeente wordt gekort en we komen bovendien voor fors hogere uitgaven te staan. Dat betekent dat raad en college niet ontkomen aan een nieuwe Heroverweging in 2013, die dieper zal snijden dan de voorgaande drie bezuinigingsronden. Het *'meer met minder'* volstaat niet meer, we zullen moeten wennen aan *'minder met minder'*, misschien is het beter om te zeggen: *'anders met minder'*.

Het beeld dat dit alles bij mij oproept, is dat van een betrekkelijk rustig waterstroompje dat in korte tijd in een wildwaterrivier verandert. Onze IJssel met hoog water die –bij wijze van spreken- in een verticale stand komt te staan en waar wij in onze kano –samenleving en gemeente- ineens overgeleverd zijn aan krachten buiten onze macht. Er doemen tal van obstakels op, rotsen, stroomversnellingen en ander onheil. En wat nog erger is, je weet niet hoe de situatie voorbij de bocht er uit ziet. Kortom, een gevaarlijk parcours voor wie dit niet gewend is. Interessant is echter dat wildwatervaren tegelijk een officiële sport is, die de sporters tot het uiterste uitdaagt en die winnaars en verliezers kent. In de kano doe je er dus toe, je kunt verstandig kanoën en je kunt ook fouten maken. Dat stelt ons dus voor een opgave, we zijn niet uitsluitend overgeleverd aan de woeste stromingen. Je kunt en moet steeds keuzes maken. En we weten dat het nooit meer rustig zal worden. Dynamiek en onzekerheid zijn deel van onze werkelijkheid geworden.

We hebben met elkaar –blijkt nu- op te ruime voet geleefd en wij zullen de publieke en private uitgaven terug moeten brengen naar een betaalbaar niveau. Dat vergt enorme veranderingen en bezuinigingen ... een stortvloed van maatregelen. Iedereen zal daarin zijn of haar eigen weg moeten gaan en dat moeten we als samenleving ook. De vraag is: hoe staan we daar mentaal in? Hoe gaan wij met deze veranderingen om? Zijn we enkel slachtoffer of nemen we als burgers, bedrijven, instellingen en overheid het heft in eigen hand om die veranderingen samen vorm te geven en daarmee ook onze eigen doelstellingen te realiseren?

Ik las dat –in het licht van de bezuinigingen- steeds meer mensen denken dat hun kinderen het minder zullen krijgen dan zij. Een verwachting, waaruit vooral berusting klinkt. Dat is een beetje merkwaardig, omdat die verwachting volstrekt strijdig is met de ambitie van ouders, door de eeuwen heen, dat hun kinderen en kleinkinderen, de volgende generaties, het beter moeten krijgen dan zij. En het is ook van alle eeuwen dat ouders bereid zijn daarvoor offers te brengen. Die offers voor volgende generaties worden ook nu gevraagd. Offers in financiële zin, natuurlijk, maar ook in de zin van te willen presteren, met elkaar mooie en belangrijke doelen te bereiken en daarin te willen excelleren. Excelleren in duurzaamheid, in ondernemerschap, te excelleren op sociaal-cultureel vlak. In de lokale gemeenschap van Olst-Wijhe wordt –stel ik vast- hard gewerkt en er worden opmerkelijke prestaties geleverd.

Ik noem enkele inspirerende voorbeelden. Nadat Olst vorig jaar al het Duurzaamste dorp van Overijssel was geworden, is Wijhe in 2012 uitgeroepen tot het Leukste dorp van onze provincie. Dat kan alleen wanneer eerder al vele vrijwilligers en ondernemers voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat hebben gezorgd. ‘Het Leukste dorp ...’ is de kroon op hun werk.

Olst-Wijhe is niet alleen *duurzaam* en *leuk*, we zijn ook *ondernemend*. Door de ondernemers in Wijhe en Olst zijn plannen ontwikkeld om de economische vitaliteit van de middenstand te versterken, ondermeer door de bouw van een portal Olstenwijhe.nl voor het nieuwe winkelen op de digitale snelweg, het organiseren van gezellige buitenactiviteiten en door het tegengaan van leegstand. Deze plannen worden nu door de provinciale Sociaal-Economische Raad en het college van Gedeputeerde Staten geroemd en aan andere plaatsen tot voorbeeld voorgehouden. Ondernemers initiëren en de gemeente faciliteert.

Mag ik u een ander staaltje van excellent ondernemerschap voorhouden? Was directeur Perizonius in 2011 al de ondernemer van het jaar in de regio Zwolle, in 2012 is zijn bedrijf Jansen Venneboer door MKB uitgeroepen tot 'Slimste bedrijf van Nederland'. Jansen Venneboer behoort, aldus de jury, tot de top van financieel gezonde bedrijven in zijn branche en heeft met zijn team diverse duurzame productinnovaties op zijn naam staan.

U kent uiteraard inmiddels Aardehuizen in Olst. Maar wist u ook dat Aardehuizen in het gerenommeerde blad 'Stedebouw en Architectuur' uitgeroepen is tot nr. 1 in de top 10 van duurzame CPO projecten in Nederland. Er komt nu al een groeiend aantal mensen uit het hele land en daarbuiten kijken naar wat er in Olst gebeurt. De goede ervaringen van Aardehuizen met de gemeente voor ogen, hebben bovendien 50-plussers vanuit het hele land zich gemeld met het initiatief om zelf het zogenaamde Vriendenerf in Olst te gaan bouwen. Een kleinschalig woonproject op één erf waar essentiële voorzieningen gedeeld kunnen worden, gebaseerd op zelfstandig wonen, energiezuinig en duurzaam, gezamenlijk landschapsbeheer en naboerschap. Een nieuwe formule, waarin bewoners die wat ouder worden eigen verantwoordelijkheid nemen voor hun woon- en leefsituatie straks. Allemaal mooie voorbeelden van mensen die het heft in eigen handen nemen en de gemeente die ondersteunt en faciliteert.

Op het cultureel-historische vlak herinner ik u graag aan de uitvoeringen in april vorig jaar van *"Hertha ... omdat ze een Joods meisje was"*. Een indrukwekkend optreden, geïnitieerd, geregisseerd en uitgevoerd door mensen uit onze eigen gemeenschap, die op ontroerende wijze de verschrikkingen van rassendiscriminatie over het voetlicht hebben gebracht en de dilemma's voor het Wijnse meisje Hertha Aussen, haar zus en ouders, haar vriendin en anderen uit haar omgeving. Een ander mooi voorbeeld, het is u misschien in de krant ontgaan, de leerlingen van groep 8 van basisschool De Bongerd op de Boerhaar zijn 'Mediamasters 2012' geworden, een landelijk interactief wedstrijdspel waar maar liefst tweeduizend basisschoolgroepen aan hebben meegedaan. In de wedstrijd ging het er om hoe met internet om te gaan, met alle geweldige mogelijkheden, maar ook hoe om te gaan met de risico's, zoals bijvoorbeeld het cyberpesten.

Mag ik nog wat voorbeelden noemen van samenwerking die tot mooie resultaten leidt. Na het ondertekenen van een vogelvriendelijk convenant door IVN, SallandWonen en gemeente zijn Olst en Wijhe door Vogelbescherming Nederland uitgeroepen tot “voorbeeldige vogeldorpen”. Dat is in de beeldvorming wel eens anders geweest ...

Op 12 december zijn vrijwilligers van de buurtbusvereniging de buurtbus tussen Olst, Broekland en Raalte gaan rijden, een langgekoesterde wens. Ik hoop dat alle pleitbezorgers en vele anderen van de buurtbus gebruik gaan maken.

Vorig jaar is de stichting Biomassaland opgericht, een coöporatie waarin de Agrarische Natuurvereniging, Borgman Beheer Advies, LTO-Noord en bijvoorbeeld landgoedeigenaren samenwerken bij de verwerking van houtsnippers. Een initiatief vanuit de samenleving, gericht op duurzaamheid die loont, ondersteund door provincie, gemeente en LEADER.

Een ander indrukwekkend voorbeeld van een goede privaat-publieke samenwerking is de werkgroep Breedband Salland, die met grote betrokkenheid en expertise plannen heeft ontwikkeld voor Snel Internet in het buitengebied Olst-Wijhe, Raalte en Deventer en die een grote kanshebber is om provinciaal pilot te worden wanneer Provinciale Staten dit voorjaar middelen vrijmaken.

En tenslotte de dorpsontwikkelingsplannen die in Olst-Wijhe al jarenlang gangmakers zijn van burgerinitiatieven. In 2012 zijn de DOP's van Boskamp, Middel en Eikelhof gereed gekomen. In 2013 volgen Marle en Wesepe nog.

Ik ben trots op al deze prestaties. Prestaties van -wat twaalf Nederlandse trendwatchers en toekomstdenkers in hun Trendrede- 'de burgers van stavast' noemen. Deze toekomstdenkers analyseren dat er niet alleen sprake is van een economische crisis. We maken ook politieke, ecologische, technologische, demografische en sociaal-culturele crises door. Logisch dat vrijwel alle systemen wankelen. Of we het nu hebben over de manier waarop we onderwijs, woningbouw of zorg organiseren, restauratie van het ontspoorde verleden zal niet lukken. En toch blijven we fanatiek pleisters plakken. We zijn verslaafd, aldus deze toekomstdenkers. Systeemverslaafd. En zoals bij iedere menselijke verslaving zorgen lichamelijke en geestelijke afhankelijkheid ervoor dat het afkicken lang duurt. Verlangt u nu nog naar het warme bad van het verleden, dan krijgt u een koude douche van de toekomst. De toekomstdenkers voorspellen een periode van

ontsystematisering. We moeten Nederland opnieuw organiseren. Nu bevinden we ons in een systeemvacuüm: de oude weg loopt dood, maar de nieuwe wegen zijn nog niet geplaveid. De katalysator waar we naar zoeken, komt niet voort uit één van de oude instituten, aldus de toekomstdenkers. Wie oog heeft voor de kleine beweging ziet hoe een nieuwe wereld zich opbouwt. De burger vormt in toenemende mate zijn eigen regering. De katalysator van de omslag, dat zijn wij zélf.

Dames en heren, turbulentie en dynamiek, wild water. Moeten we ons zorgen maken? Zeker. Maar de geruststellende gedachte is ook dat we zelf weer kunnen opbouwen. En dat burgers daar zelf het voortouw in kunnen en willen nemen. Ik noemde voorbeelden in Olst-Wijhe, er zijn andere voorbeelden in het land. Er worden coöporaties opgericht om energie op te wekken, buurtzorg te organiseren, als banken geen geld uitlenen richten bedrijven onderling een kredietunie op, er zijn er nog veel meer. Daarin ligt voor ons allemaal een geweldige uitdaging. Wij kunnen met elkaar in dat wilde water het verschil maken. Dan gaat het niet om alleen maar bezuinigen en of we daar vóór of tegen zijn. Het gaat dan om de veel inspirerender vraag hoe we als individuele burgers, bedrijven, instellingen en gemeente met elkaar toekomstbestendige initiatieven kunnen nemen, beleid kunnen ontwikkelen en allianties kunnen sluiten om Olst-Wijhe in te richten zoals wij dat willen voor onszelf en de generaties na ons, op alle denkbare terreinen. Olst-Wijhe kan juist dáárin als kleine gemeente, als kleine gemeenschap, zijn kracht tonen.

We hebben als gemeente Olst-Wijhe een belangrijk begin gemaakt, maar wij zullen ons -raad, college en medewerkers- hier verder op moeten instellen. Dat wordt een geweldige uitdaging. Hoe kunnen we deze maatschappelijke ontwikkelingen, die zich in grote snelheid voltrekken, op een moderne manier faciliteren. Welke rollen passen bij die nieuwe overheid en hoe geven we de relaties met burgers en partners vorm. De gemeente Olst-Wijhe wil partner van de samenleving zijn. Dat is voor ons, zeg ik maar in alle eerlijkheid, een kwestie van vallen en opstaan. We gaan bijvoorbeeld hier en daar van 'burgerparticipatie' naar 'overheidsparticipatie'. De burger initieert; de overheid mag participeren. Het rollen- en verantwoordelijkheidsvraagstuk komt in de komende jaren aan de orde wanneer werk gemaakt gaat worden van de Sociale Toekomstvisie, een uiterst belangrijk document dat de raad nog deze maand vaststelt en dat inzicht geeft hoe de gemeente aankijkt tegen de

sociale ontwikkelingen in de komende jaren. Het is ook vooral een uitnodiging aan iedereen om mee te denken en mee te werken aan een vitaal en sociaal Olst-Wijhe. We zullen verder dit jaar het kernenbeleid herijken en ons communicatiebeleid. Ook dat zal worden vorm gegeven, rekening houdend met verschuivende verhoudingen, in samenspraak met plaatselijke belangen en met u allen wanneer u mee wilt doen.

Kampioenen in het wildwatervaren zijn kampioen omdat zij de kleine bewegingen in de kolkende waterstroom kunnen lezen en daarop anticiperen. Volgens mij is het onze gezamenlijke opdracht om de kleine bewegingen in de kolkende maatschappelijke ontwikkelingen te onderkennen en daarop te anticiperen. Dat levert discussie op en soms is daar ook een stevig debat in de raad en met de samenleving voor nodig. We doen er dan wel verstandig aan om in die kwetsbare kano een beetje met elkaar rekening te houden en elkaar bij te staan. Als we niet met elkaar tot oplossingen komen, hebben we in de turbulentie van vandaag, in dat woeste water, pas echt een probleem.

Het klinkt wat plat wanneer ik zeg dat we een interessant jaar tegemoet gaan ... maar het is werkelijk zo, in een wildwaterkano, weliswaar niet zonder zorgen, maar ook met heel veel kansen om onszelf van belastend systeemdenken en instituties te bevrijden en samen te doen wat in het licht van deze tijd nodig is. Vanuit die ambitie, wens ik u –mede namens de raad, het college en al onze medewerkers- een gezond en inspirerend nieuw jaar toe met allen die u lief zijn. Gelukkig Nieuwjaar!

Ik dank u wel.